

Andana
editorial

Andana
editorial

L'edició d'aquest llibre ha comptat amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Títol original: L'ofici que més m'agrada

Dibuixos: Eli M. Rufat

Correcció: Juli Jordà

© Hereus de Joan Salvat-Papasseit, 2013

© Tria i introducció: Jaume Subirana Ortín

© Andana Llibres SL

València, 56, baix

46680 Algemesí

andana@andana.net

www.andana.net

Tel. 649 539 205

Imprés per: Imprensa.es

1a edició: gener, 2014

ISBN: 978-84-941757-3-2

Dipòsit legal: V-102-2014

Prohibida la reproducció,
distribució, comunicació pública o
transformació d'aquest llibre sota
cap forma ni per cap mitjà sense
l'autorització escrita de l'editor. Si
necessiteu fotocopiar o escanejar
algun fragment d'aquesta obra
podeu adreçar-vos a CEDRO (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93
272 04 47). Tots els drets reservats.

vagódeversos

L'ofici que més m'agrada

Joan Salvat-Papasseit
dibuixos d'Eli M. Rufat

Tria i introducció de Jaume Subirana Ortín

Lluminosa i amiga

Joan Salvat-Papasseit va néixer i va créixer a la Barcelona del tombant de segle en un barri humil davant del mar: la Barceloneta. Tomàs Garcés, amic seu d'infantesa, el descrivia així: «La Barceloneta és com una península, lligada a la ciutat per esplanades mig desertes i voltada de mar pertot arreu. [...] I a dintre, un món formiguejant: pescadors catalans i llevantins, treballadors del moll, i tants de menestrals, que eren els nostres amics».

Salvat-Papasseit va ser pobre, rebel i autodidacte. D'extracció molt humil i orfe des dels set anys (son pare, fogoner, morí embarcat), no va anar a escola de manera regular i ben aviat començà a fer d'aprenent en diversos oficis. Però creia en el poder de l'art i en la força de la voluntat, expressada en literatura amb una poesia filla de la renovació, de la sinceritat i la visió, que no reproduís el que ja s'havia fet cent voltes, sinó que explorés formes i espais nous per a un món nou, en trànsit permanent. Perquè Salvat, com a artista però també com a ciutadà, va viure un temps de grans trasbalsos i grans canvis: la industrialització de la ciutat, l'expansió de l'Eixample, vagues obreres i atemptats, la Setmana Tràgica de 1909, la Manco-

munitat de Catalunya amb tota la il·lusió que representà, la dictadura de Primo de Rivera...

Salvat-Papasseit volia un món millor. Els seus poemes són plens de la paraula demà i de temps verbals en futur, els seus articles fan una crítica esmolada de la societat partint d'idees utòpiques d'igualtat i justícia social. Ell enyora el demà, no l'ahir: enyora un temps nou en què la justícia i l'amor facin que les coses siguin diferents del que veu i viu. Va ser un lector apassionat, fet que el durà a formar-se en l'ambient dels ateneus populars de principis de segle i a comprometre's amb un art i una política nous, també, en un país que vol més just i modern. El 1917 va escriure: «Tan sols hi ha una ambició que és plena de grandesa: la de voler anar a la vanguardia sempre entre els intel·ligents i els gosats. Jo sóc, doncs, posseït per aquesta ambició».

Salvat-Papasseit va ser poeta i amic d'artistes («Amo l'art i els artistes, i les obres inútils dels artistes», dirà). Li agradava llegir, conversar i escriure. Va fer de llibreter i d'editor, va publicar revistes innovadores per a l'època (Un enemic del poble, Arc-Voltaic, Proa) i va treballar en una galeria d'art diferent, les Galeries Laietanes, fet que li facilità la relació amb artistes com ara Rafael Barradas, Joaquim Torres-Garcia o Manolo Hugué.

Salvat-Papasseit es va casar amb Carme Eleuterio, una noia del barri, i amb ella va tenir dues nenes, Salomé i Nuri, a les quals adreça les seves precioses Postals a les filles, escrites en

les estades en diversos sanatoris. Perquè la vida del poeta va ser curta: malalt durant molt de temps, morí de tuberculosi als trenta anys, el 1924. La malaltia apareixerà, però, als seus versos en forma de vitalitat, de l'exaltació i el cant al viure de cada dia. En morir tenia sota el coixí un grapat de poemes inèdits.

Salvat-Papasseit ha fet fortuna. La seva obra no ha deixat de ser reeditada i molts dels seus poemes han estat musicats (per Eduard Toldrà, per exemple) i cantats per artistes com ara Ovidi Montllor i Joan Manuel Serrat (tots dos li dedicaren un disc sencer: Salvat-Papasseit per Ovidi Montllor i Res no és mesquí), Guillermina Motta, Maria del Mar Bonet, Lluís Llach i molts d'altres. A més, ha donat nom a un grapat de carrers, escoles i biblioteques, i poemes seus figuren regularment en els llibres de text i en les antologies. A Barcelona, si passegeu pel barri de la Ribera podreu veure el seu cal·ligrama «Les formigues» en una gran paret mitgera, al bat del sol i a la vista de tothom que passa, com una mena de símbol o de monument a la seva obra lluminosa i amiga. L'obra que ara teniu entre les vostres mans.

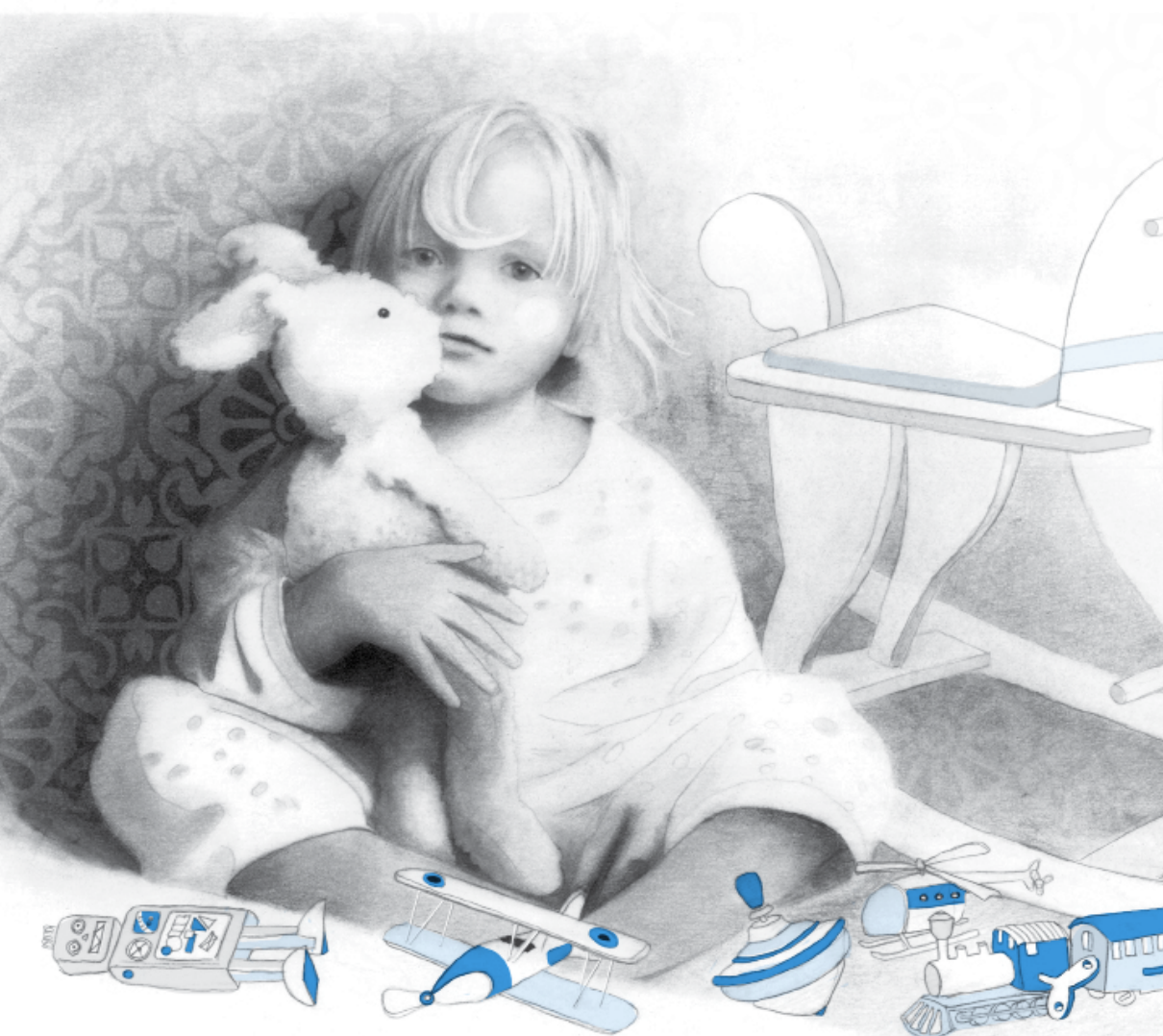
Jaume Subirana

Poemes

Joan

Salvat-Papasseit

Pantalons llargs

A J. M. López-Picó

Campaneta daurada del meu carret de fira,
cavallet de cartró de mig pam, tot pintat;
havem caminat tant pels camins sense ira
que ara ens cal reposar i agrair nostre fat.

Ja no tornaré més fent osque! osque! corrent
a carregar amb palets el teu quadrant de fusta.
Campaneta daurada, tu em sabies content.
Ara em mena la gent i tothora tinc justa:

i sóc infant encara, i no puc fer-ne esment.
Cavallet de cartró, tu em sabies la joia:
si ara jugués a córrer, què diria la gent...
Trobaran molt millor que estimi alguna noia

tant si és bella com no –cavallet tot pintat,
campaneta daurada– i que us deixi al terrat.

Quan sóc a casa

De tot petit no me'n recordo gens,
però diu la mare que els fills se m'assemblen;
la més grandeta fa imatges de res,
la més menuda es rabeja per terra—

diu que jo ho feia igual que un porquet.

La més grandeta té tres anys i mig
i vol la lluna dintre el seu senatxo;

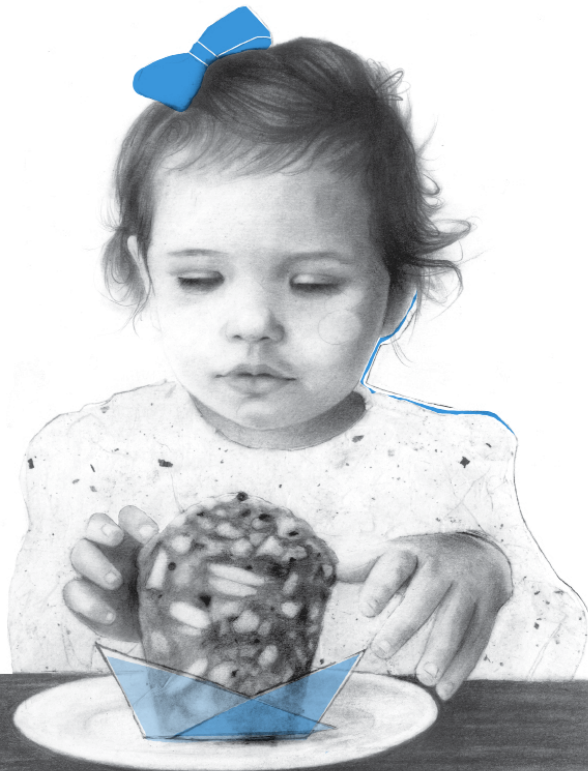

la més menuda, deu mesos, ja em riu,
diu papa i mama, i menja amb nosaltros—

no us penseu ara que li dem pa amb vi.

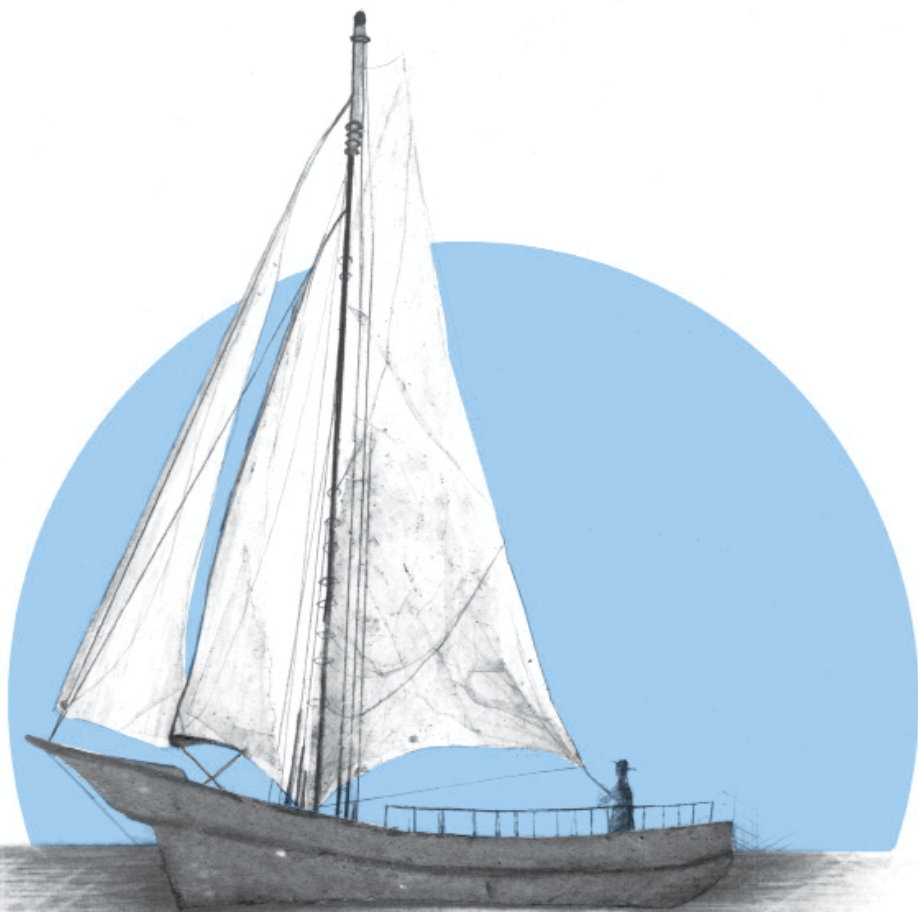
Al ballmanetes les dues hi són,
la meva falda no els hi faci gelos;
si l'eucaliptus llença un raig d'olor
diu la més gran: –Mira, un arbre de peixos.

La més petita per re arrenca un plor.

Damunt mon vaixell

Damunt mon vaixell
l'arc de Sant Martí
com un gran cinyell.
Totes les sirenes
engronxant-se en ell.

Si jo fos pescador

Si jo fos pescador pescaria l'aurora,
si jo fos caçador atraparí el sol;
si fos lladre d'amor m'obririen les portes,
si fos bandit millor

que vindria tot sol:

–els carcellers del món no em sabrien mai l'ombra,
si fos lladre i bandit no em sabrien el vol.

Si tingués un vaixell m'enduria les noies,
si volien tornar deixarien llurs cors:

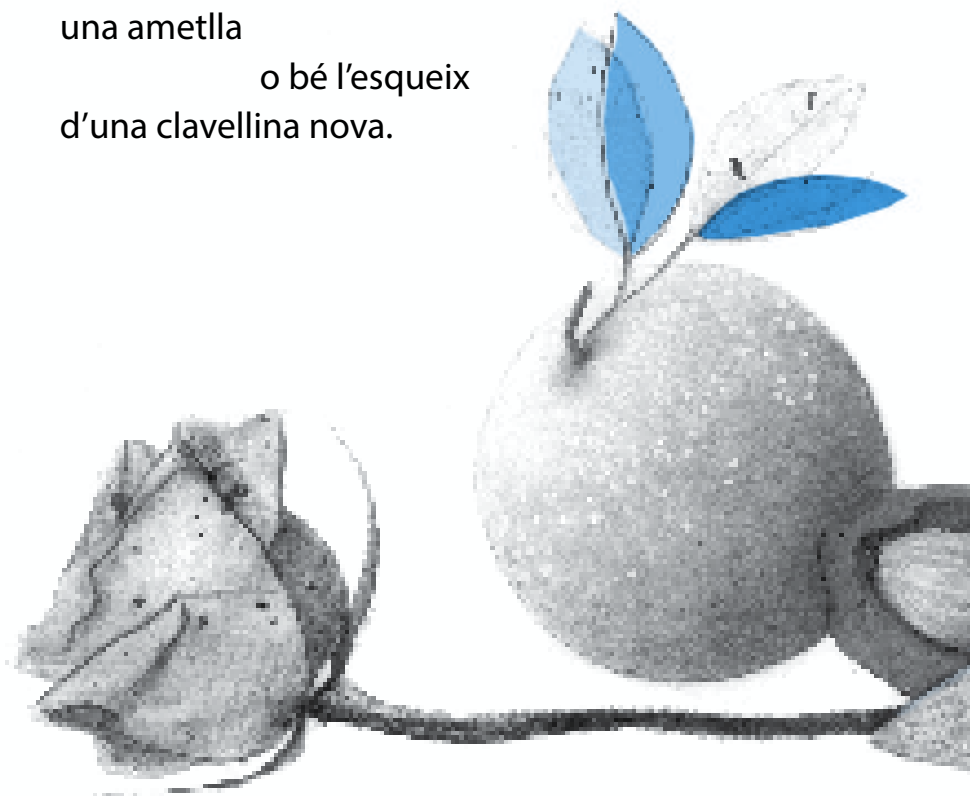
i en faria fanals

per a prendre'n de nous.

L'enamorat li deia

Penyora d'amor, penyora–
si tu em besaves, amor,
jo et donaria una rosa.

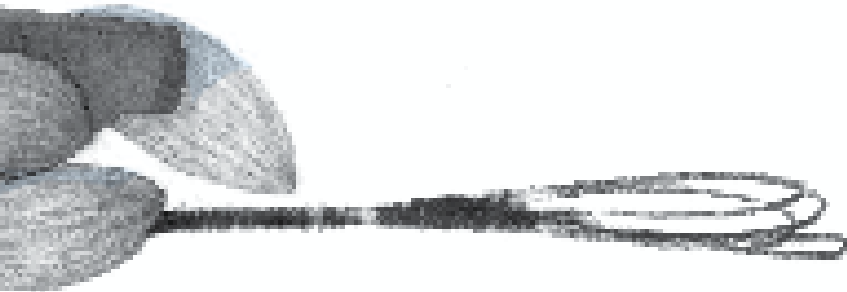
No fóra mesquí de res,
penyora d'amor, penyora;
–o bé et tornaria el bes
o et donaria una taronja,
una ametlla
o bé l'esqueix
d'una clavellina nova.

No fóra mesquí de res,
penyora d'amor, penyora;
–o la flor del cirerer
o el llessamí
o bé la lluern
que hagués pogut descobrir
la nostra abraçada estreta.

No fóra mesquí de res,
penyora d'amor, penyora:
que jo em donaria teu
i tu et donaries tota.

Si tu em besaves, amor,
jo et donaria una rosa.

Vetlla, revetlla

A Jaume Llongueres

Sant Joan

noça i bateig de sang!

Les noies riuen amb llur galant.

Quina vesprada

festa pel cor:

cada abraçada deixarà enyor,

cada besada un infant nou.

Pluja de ruda sobre els pitralls,

qui diu l'amada,

qui diu l'amant.